

Povestiri dintre rafturi

Del Craho !

de Gabriel Zănescu

„Pentru români, festivalul a însemnat o povară grea din punct de vedere economic. În «bună» tradiție românească și socialistă, pregătirile au fost lăsate până în ultimul moment. Clădirea Operei Române a fost «terminată» în pripă pentru ca, ulterior, «definitivarea» să fie reluată, după festival. Și alte clădiri au fost restaurate în mare grabă, cu mai multă sau mai puțină pricepere. Partea cea mai neplăcută a fost așa-numitul «post al festivalului», adică penuria de alimente, provocată de hotărârea autorităților de a stoca alimente în vederea «hrănirii» celor 30.000 de participanți.

Cu vreo 2-3 luni, înainte de sosirea oaspeților, magazinele au început să se golească, iar în ajunul festivalului, nu mai era aproape nimic de cumpărat. Începerea festivalului a adus cu sine obișnuitele «poteomkiniade», învățate de la ruși. Patronii sovietici nu au fost mulțumiți de modul în care a fost organizat festivalul. În convorbirea din 10 august 1953 (așadar, în plină desfășurare a festivalului) dintre Iosif Chișinevschi, secretar al CC al Partidului Muncitoresc Român și vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, și ambasadorul Uniunii Sovietice la București, L.G. Melnikov – potrivit notei de conversație, întocmită de cel din urmă – reprezentantul URSS i-a vorbit interlocutorului său «despre existența unui șir de lipsuri serioase în desfășurarea Festivalului Tineretului, mai ales existența cozilor la diverse cantine, unde mâncau delegații, despre situația sanitară nesatisfăcătoare din diverse cantine și cămine, unde sunt cazați delegații, despre cozile la autobuze, despre lipsa de organizare în desfășurarea unui șir de acțiuni de masă etc.

În afară de aceasta – continuă diplomatul sovietic – i-am comunicat că ne sunt cunoscute situații, când elemente reacționare din rândurile populației române din orașul

București, întâlnindu-se cu delegații străini, au purtat convorbiri dușmănoase și au fost cazuri când le-au înmânat manifeste antidemocratice și antisovietice». Chișinevschi – arată Melnikov – a răspuns că și ei dispuneau de astfel de date.”

(Florin Constantiniu)

Nu toate convorbirile au fost dușmănoase: în primăvara următoare aveau să se nască în București mai mulți copii cu trăsături fizice evident neeuropene.

SHOVROOM

„Cum se arată, aceasta este o artă, tovarăși!”

(Miron Constantinescu, despre publicitatea politică)

„Tov. Gheorghiu-Dej atrage atenția asupra faptului că trebuie luate măsuri din timp pentru ca aprovizionarea orașului București în perioada desfășurării festivalului să fie pe deplin asigurată. Mai ales carne, unt, pâine, să fie din abundență și pe toată durata festivalului.

Alimentele și mai ales carnea să fie tot timpul proaspătă și să fie pusă la frigorigere pentru a nu avea în timpul consumării ei cazuri de

intoxicări ceea ce va fi foarte neplăcut pentru noi.

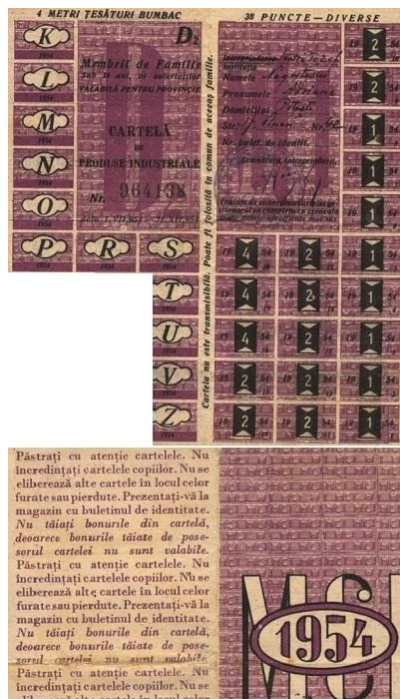
Cele mai frumoase și proaspete fructe și zarzavaturi trebuie să fie aduse în capitală pe timpul festivalului și în cantități suficiente. [...] Pe toată durata festivalului să nu existe nici o diferență între aprovizionarea magazinelor și restaurantelor ce deserveșc pe cei veniți la festival și restul magazinelor din oraș, să existe aceleași produse în cantități suficiente în toate magazinele și restaurantele.

Colectivul însărcinat cu pregătirea Festivalului din partea conducerii partidului și a guvernului să ia toate măsurile necesare, mai ales măsuri de aprovizionare a Capitalei, în așa fel încât tinerii veniți în țara noastră și mai ales cei din colonii și țările capitaliste să aibă ce populariza la întoarcerea lor în țările respective, despre succesele economice ale țării noastre.”

(20 Aprilie 1953)

„În București, în 1953 a fost o criză serioasă în ce privește aprovizionarea cu alimente. Înainte de „festivalul tineretului” care a avut loc în vara 1953, câteva luni nu se mai găsea, pentru muritorii de rând, nimic prin alimentare. Desigur, în timpul „festivalului” [...] în București era abundență de mâncare pentru toți străinii care au venit.”

(Dorli Blaga)

Cartelă pentru țesături din anul 1954 (sursa: www.epaminonda.blogpost.com)

Străinii veniți, tineri și foarte tineri din toată lumea și purtând toate nuanțele de roșu ale timpului, s-au simțit în general bine: au fost competiții sportive, spectacole de tot felul, era cald și aveau destulă limonadă, mulțumită prețioaselor inițiative luate de același partid.

„Tov. Miron Constantinescu și Gheorghe Apostol să ia imediat măsuri pentru formarea unui colectiv sub conducerea unui director general capabil, sau un alt tovarăș gospodar și cu inițiativă care să treacă imediat la măsuri concrete pentru construirea fabricii de limonadă. [...] Personalul care va lucra la această fabrică trebuie să fie în majoritate fete tinere și sănătoase.”

(20 Aprilie 1953, către orele 22)

Printre tineri, de exemplu, se afla Oswaldo Barreto, devenit mai târziu o figură aproape mitologică a stângii venezuelene. Venea de la Paris, ca membru al Partidului Comunist francez. În 2008, pentru a face plăcere participanților români la o întâlnire științifică în Bali, s-a apucat să scandeze în pauza de cafea "Gheorghiu-Dej luptător/ Pentru țară și popor!", în amintirea fericitelor zile de atunci. A mai povestit cum, mânat de patosul unei cuvântări ce voia să o țină de pe marginea unei fântâni, pe care se cățăraseră pentru a fi mai bine văzut, compatriotul său și coleg de festival Jose Lira-Sosa, devenit un important poet suprarealist, căzu în apă și, după ce strigase „Comrades!”, continuă cu „Del Craho!” Publicul, entuziast, și-a însușit imediat „lozinca”, fără să știe că era de fapt un echivalent mai tare al franțuzescului „merde!” Revoluționara lozinică a prins repede la masă, care au scandat-o adesea cu plăcere, chiar și la apariția lui Gheorghiu-Dej. Deschiderea festivalului a fost fulminantă:

„Iată negri din Camerun, Nigeria, Senegal și alții din nemărginitele întinderi ale Africii, primiți de spectatori cu urale. Tineri brigadieri, constructori ai stadionului, rup rîndurile și îi îmbrățișează... Defilează compozitorul Ciu Vei-ci, scriitorul Con Yo-pao, fruntașul în producție Lin Li-fu... Strigăte de surpriză izbucnesc din toate piepturile când artista mongolă Țogzolma începe să cînte cu mult foc pe românește «S'a gătit badea de nuntă»...”

(„Festivalul”)

A existat și folclor spontan cu teză: Maria Tăut, de 17 ani, fată de cantonier dintr-o comună de lângă Baia Mare, cântă o melodie compusă chiar de către ea:

“Frunză verde de pe deal
Să mergem la Festival.
Tu mândrule, ce gândești
Gazdă mare-i București [...]

Frunzucă verde din vie
Ca aiasta veselie
Nu s-a pomenit să fie,
Pace și prietenie!”

Tineretul iubitor de pace și prietenie își petrecea mult timp în complexul cultural-sportiv „23 August”, ridicat prin munca neobosită a mii de utemiști, studenți (inclusiv de la Institutul de Gospodărie Comunală București!!) și militari români convocați cu ordin la muncă voluntară și patriotică din toată țara. Astfel, oaspeții află că în RPR nu există șomaj, că poliția nu atacă bisericile și nu maltratează credincioșii, că spitalizarea este gratuită și că se acordă “o grijă deosebită pentru sănătatea copiilor, pentru lichidarea stării de înapoiere pe tărâm sanitar, moștenită de la regimul burghezo-moșieresc”. Voioșia de partid, cu obrazii ei purpurii, însoțea, atentă, buna dispoziție firească, prezentă întotdeauna în grupurile de tineri. Înaripat de mesajele publicitare, Dan Deșliu nu s-a putut abține să scrie în foaia festivalului:

„Cu câtă fantezie și ingeniozitate au lucrat decoratorii la pregătirea parcului pentru carnaval! Iată un chioșc unde poți să-ți astîmperi foamea; nu-i nevoie să ceri lămuriri suplimentare asupra alimentelor, pentru că decorul vorbește dela sine; deasupra chioșcului tronează o enormă halbă de bere încununată de doi crenwurști rotofei, atât de bine executați că-ți lasă gura apă numai privindu-i. În dreapta e un indicator

de băuturi: un cangur cu un pui în săculeț. Avînd în vedere că printre participanți la carnaval sunt și copiii, indicatorul dă îndrumare precisă consumatorilor: tata cangur goleşte cu poftă o sticlă de bere, în timp ce puiul soarbe lapte din biberon. Uite și o morsă foarte însetată: colții cei lungi o împiedecă să bea din pahar așa că morsa trebuie să se folosească de un pai.”

După atâția crenwurști cu bere și limonadă, (Lemon Beer, pentru protocroniștii de partid), „Perinița” era numai bună. Oswaldo Barreto:

„Primul venezuelean, tras în horă de o fată frumoasă, a sărutat-o de-adevăratelea în mijlocul cercului. A apreciat momentul nu ca final al unei petreceri, ci ca început al ei. A luat fata de mîna și s-au retras pentru cea seară dintre dansatori, cu batistă cu tot. După noi, tot mai mulți încheiau «Perinița» la fel. Nu mai aveai probleme de limbă în abordarea unei fete, iar lucrurile avansau fulgurător.”

Întâlnirile nu au fost toate afectuoase, chiar dacă ... promiteau ! Virgil Lazăr își amintește:

„Eram student pe timpul festivalului, concentrat la Otopeni, în cadrul convocărilor pe care studenții la zi le făceau, periodic, prin catedra militară înființată în fiecare facultate. Și cum într-o dimineață de duminică am primit „bilet de voie în oraș”, ne-am deplasat mai

mulți colegi spre centrul Capitalei și, culmea, primul oaspete străin venit la festival și întâlnit de noi pe o stradă din preajma Gării de Nord a fost un tânăr englez. Era foarte voinic, dar ne-a apărut ca o „arătare”: numai în chiloți și maieu, în picioare avea niște teniși ruși, iar din nas îi cursese sânge. Un coleg care știa bine engleza a aflat că, seara, îl pescuise o fetișcană creolă și îl trăsese după ea până în cartierul unde locuia. N-a

Sursa imaginii: armyuser.blogpost.com

ajuns bine acolo, că „dulcineea” a dispărut, iar pe el a tăbărit un grup de tineri care l-au dezbrăcat rapid de costum, l-au descălțat de pantofi, dându-i, în derâdere, tenișii ruși ce-i avea în picioare. Apoi i-au luat un aparat de fotografiat și, în final, l-au bătut și l-au alungat... Așa l-am întâlnit noi pe stradă...”

Estimp, țara întreagă era în sărbătoare, inclusiv bibliotecarii. Îndrumați de Călăuza lor, partidul, aceștia amenajaseră colțuri roșii, vitrine și expoziții cu operele clasicilor marxism-leninismului, ale propriilor iubiți conducători (care rămăseseră după epurările deviaționiștilor de dreapta) și ale nemuritorului (de fapt) Stalin. Era un bun antrenament în ce-l privea, deoarece tocmai se dezbătuseră la nivelul cel mai înalt *Măsuri pentru eternizarea memoriei marelui Stalin*, după recenta, vremelnica sa moarte.

Mă rog, nu chiar toată țara era în sărbătoare. În Bucovina, spre exemplu, țăranul pădurar Vasile Motrescu, de ocupație bandit și dușman al poporului, dădea de lucru autorităților ținând un jurnal (poate singurul aparținând unui partizan), trimițând scrisori și cerând apăsare eliberarea de sub cizma bolșevică, plecarea slugilor locale ale sovieticilor, dreptate pentru toată lumea... La 5 Aprilie 1953, când poporul sărbătorea Paștile și se pregătea să intre în „postul festivalului”, acesta scria: “Da, stau prigonit de frații mei trădători care și-au vândut țara și sufletele lor dracilor din Rusia, pe un kg. de zahăr și un litru de ulei și au adus țara în suferință, căci acum simte și pruncul din fașă că trăiește în raiul bolșevic.” A continuat să-și dușmănească în felul acesta țara până când a fost, în sfârșit, prins (în 1956), cu ajutorul unor conaționali care l-au trădat (din patriotism, desigur) și executat (în 1958) pentru crime împotriva poporului.

„EXTRAS DE MOARTE. Numele MOTRESCU, prenumele VASILE...vârsta 37 ani...Data morții: anul 1958, luna iulie ziua 29...Cauza morții: MOARTE LEGALĂ.”

Cât despre festival, numai de bine. Participanții au fost plimbați prin București, spre a cunoaște și admira mărețele împliniri. Vizite s-au făcut și în biblioteci. Una

dintre ele, la biblioteca populară nr. 31 din cartierul muncitoresc Ferentari, la care au participat indieni, maghiari, cehi, suedezi, nepalezi etc. Suedezul Gunnar a notat: „Ca unul din numeroșii participanți la Festival, am vizitat biblioteca și am admirat-o la fel ca și blocurile de locuințe muncitorești din acest cartier.” La biblioteca din *Parcul de cultură și odihnă I.V.Stalin*, un profesor francez (O. Allin), scria:

„Activitatea extraordinară a acestei biblioteci a contribuit mult să mă conving de dezvoltarea pe care o ia cultura în țările de democrație populară. Sper că și la noi va veni în curând ziua, când poporul francez va avea aceeași posibilitate de a se cultiva.” (Se afla la casa de cultură și biblioteca pionierilor!)

La Biblioteca Academiei R.P.R. au ajuns în vizită maghiari, englezi, francezi, marocani de profesii diferite, de la muncitori și funcționari până la studenți și cercetători. Printre ei, André Tuilier, bibliotecar și romanist la CNRS (Centrul Național pentru Cercetare Științifică) Paris. Acestuia „i-au fost puse la dispoziție cataloagele manuscriselor grecești precum și micro-filmele unui manuscris grecesc din secolul XVI.” De fapt, în 1953 André Tuilier lucra la Biblioteca Națională a Franței, la CNRS urmând să ajungă abia în 1959. Documentarea la Biblioteca Academiei R.P.R. i-a folosit, se pare, deoarece avea să facă o carieră frumoasă: a devenit, pe rând, bibliotecar, apoi bibliotecar-șef, apoi director al Bibliotecii Sorbonei, membru al Asociațiilor de studii elenistice, respectiv latine, ca și al Asociației de studii patristice, membru corespondent al Academiei Croate de Științe și Arte. Avea să scrie, pe lângă numeroase articole, *Recherches critiques sur la tradition du texte d'Euripide* (1968), *Grégoire de Nazianze. La Passion du Christ* (1969), *Etude comparée du texte et des scolies d'Euripide* (1972), *la Vie universitaire parisienne au XIIIe siècle* (1974), *la Doctrine des douze apôtres* (1978, 1998), *Richelieu et le monde de l'esprit* (1985), *l'Université de Paris, la Sorbonne et la Révolution* (1989), *l'Homme des deux cités. Provocations pour un examen de conscience* (1993), *Histoire de l'Université de Paris et de la Sorbonne* (2vol.,

1994) (Premiul pentru istorie „Eugène Colas” al Academiei Franceze 1996), *Grégoire de Nazianze. Œuvres poétiques* (2004), *Histoire du Collège de France* (tom I, *la Création* 2006). Merituoasă evoluție, având în vedere că s-a petrecut în țara unei culturi decadente, o societate putredă, aflate în descompunere, un regim care-și oprima ceățenii... Vorbim despre Franța aceea unde spera O. Allin, participant la același eveniment, să se instaleze democrația populară pentru ca poporul să se poată cultiva. Despre O. Allin nu mai știe nimeni nimic, nici măcar Google.

Cartelă pentru alimente din anul 1953, oferită spre vânzare, în zilele noastre, cu anunțul: „Second hand. Fără garanție” (www.okazii.ro).

Lucrurile arătau bine, situația era sub control, morțile erau legale. Canalul Dunăre-Marea Neagră înainta triumfător săpat cu viețile intelectualilor bandiți, de brațele tinerilor ce tânjeau să devină stahanoviști, care citeau pe rupte (sau ruși?) în cele 36 de biblioteci centrale și 11 biblioteci de secție de pe întinsul șantierului: *Bărbăție* de Chetlinscaia Vera, *Așa s'a călit oțelul* de N. Ostrovschi, *Tânăra Gardă* de A. Fadeev, *Departa de Moscova* de Vasili Ajaev, *Mama* de Maxim Gorchi, *Drum fără pulbere* de Petru Dumitriu, *Pâine albă* de Dumitru Mircea, *Undeva pe Dunăre* de Alexandru Jar și multe alte opere. Bibliotecarii de pe șantier organizau întreceri între ei și între cititori, ba

chiar au beneficiat de cursuri de perfecționare profesională – de organizare a bibliotecii și de muncă cu cititorii.

Cartelele pentru alimente s-au retras după festival, dar au fost reintroduse în anii 80 ai democrației populare, încununând o glorioasă epocă de aur comunist din tablă. Sunt supraviețuitori care-și amintesc și de primele și de următoarele. Unii – cu nostalgie, alții – cu caziere de „dușmani ai poporului”, „chiaburi”, „agenți anglo-americani” etc., alții, în sfârșit, cu *extrase de moarte* și concluzii de *moarte legală* moștenite prin dosite sertare.

Festivalul a trecut, amintirile au rămas, rezultatele se văd.

Citiți mai mult:

- Jurnalul unui partizan: Vasile Motrescu și rezistența armată din Bucovina, 1944-1958*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului (INST), București, 2005
- Florin Constantiniu, *O altă față a Festivalului Internațional al Tineretului și Studenților din 1953*, <https://www.historia.ro>
- Ștefan Borbély, *Festivalul mondial al tineretului București, august 1953*, „Caietele Echinoc” 7:141-144, <https://www.ceeol.com>
- Camelia Moraru, Constantin Moraru, *Stenograamele ședințelor Biroului Politic și ale Secretariatului Comitetului Central la P.M.R.*, vol. 5, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 1953
- Dorli Blaga, *Tatăl meu, Lucian Blaga*, Cluj-Napoca, Biblioteca Apostrof, 2004
- Virgil Lazăr, *Un festival care a înfometat o țară, „România Liberă”*, 17 martie 2011, romanialibera.ro
- „Călăuza bibliotecarului”, anul VI, nr. 10 oct. 1953 <http://www.sourceschretiennes.mom.fr/>
- „Festivalul” [ziarul festivalului], (<http://www.simplybucharest.ro>)
- <http://metropotam.ro/La-zi/Festivalul-mondial-al-Tineretului-in-presa-vremii>
- Lavinia Betea, *Remember 1953 - Partizanii păcii, pe "23 August"* <http://jurnalul.ro>, 14 August 2008
- Carmen Pinteș, *București, capitală a tineretului lumii*, în „Phantasma”, <http://phantasma.lett.ubbcluj.ro>